

6η ενότητα

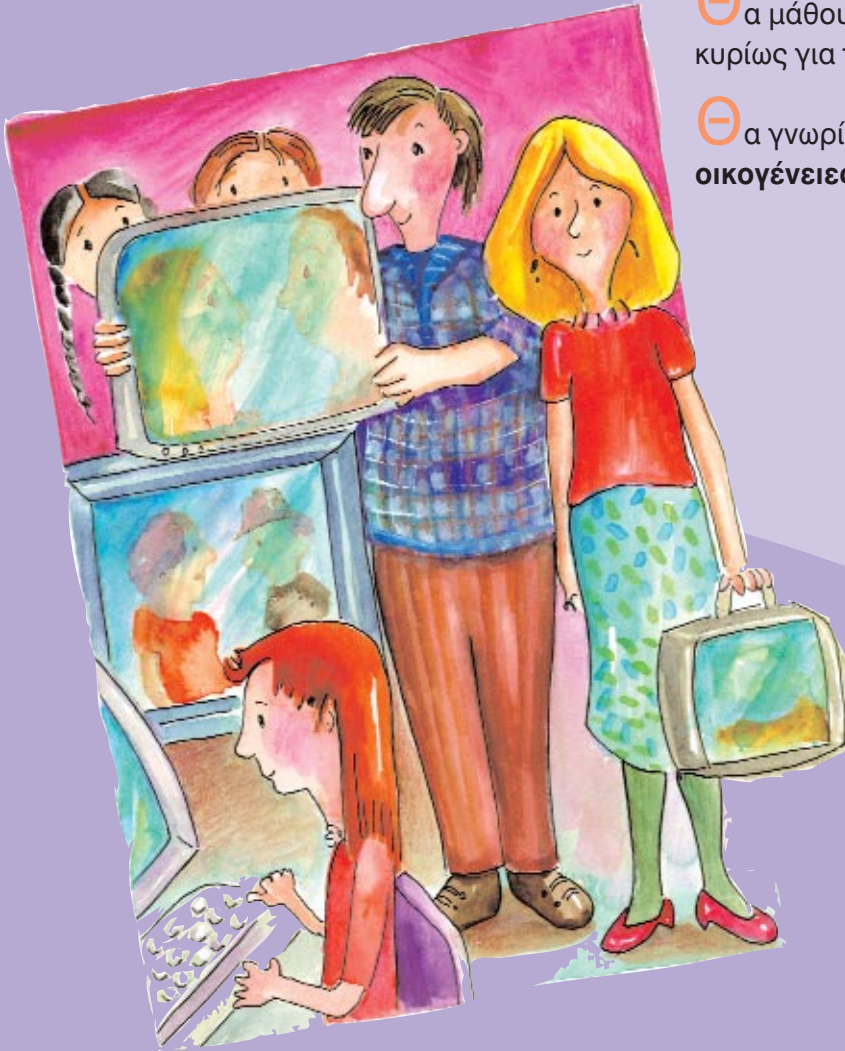
ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΩ, ΕΝΗΜΕΡΩΝΟΜΑΙ ΚΑΙ ΨΥΧΑΓΩΓΟΥΜΑΙ ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΠΗΓΕΣ (ΜΜΕ, ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΚΤΛ.)

Σ' αυτή την ενότητα:

Θα μιλήσουμε και θα γράψουμε για την ενημέρωση από διάφορες πηγές (ΜΜΕ, διαδίκτυο κτλ.).

Θα μάθουμε για τις **αντωνυμίες**, κυρίως για τις προσωπικές.

Θα γνωρίσουμε τις **ετυμολογικές οικογένειες λέξεων**.

Κείμενο 1 Αυτή η μαγική εικόνα

Στην Ελλάδα η τηλεόραση κάνει τα πρώτα της βήματα το 1966, με ένα κανάλι, και λίγα νοικοκυριά θα νιώσουν τη μαγεία του «σπιτικού κινηματογράφου».

Από την εποχή της παρεϊστικής τηλεθέασης στα καφενεία και στα σπίτια φίλων έως σήμερα, την πολυκαναλική κοινωνία, πολλά έχουν αλλάξει· κυρίως έχει αλλάξει η σχέση μας με αυτό το μέσο που οι ειδικοί το αποκαλούν το κατεξοχήν Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας ή Ενημέρωσης.

Σήμερα, όλα σχεδόν τα νοικοκυριά στις δυτικές χώρες έχουν τουλάχιστον μία τηλεόραση, ενώ πολλά πλέον διαθέτουν και δύο και τρεις τηλεοπτικές συσκευές, διασκορπισμένες σε διάφορα δωμάτια του σπιτιού... (Μήπως σας θυμίζει κάτι αυτό;)

Αυτό και μόνο το γεγονός δείχνει πόσο πολύ έχει εισβάλει στη ζωή μας μια οικιακή συσκευή, η οποία όχι μόνο μας ψυχαγωγεί, αλλά μας πληροφορεί, μας μαθαίνει, μας δείχνει πώς θα είμαστε στον αφρό των ημερών.

Εμείς, πιστοί απέναντί της, της αφιερώνουμε τουλάχιστον δύο ώρες τη μέρα, αφού τη θεωρούμε το σημαντικότερο μέσο ψυχαγωγίας, αφού οι εκπομπές της γίνονται σημείο αναφοράς, αφού τα πρόσωπά της γίνονται δικά μας.

Και όμως, αυτός ο κόσμος, ο βουτηγμένος στην απέραντη απελπισία ή στην ανεξήγητη αισιοδοξία και τρέλα, εξακολουθεί να μην είναι ο αληθινός, ο δικός μας κόσμος. Εξακολουθεί να είναι ένας κόσμος όπου εμείς δεν έχουμε παρά μόνο ένα μέσο αντίδρασης και άρνησης, το ζάπινγκ και το μαύρισμα της οθόνης.

Για να μην έχουμε λοιπόν «Έγχρωμη TV, ασπρόμαυρη ζωή», ας μετατρέψουμε αυτό το μαγικό κουτί σε εργαλείο γνώσης και γνωριμίας με τον Άλλο, τον Κόσμο έξω και γύρω από εμάς.

Χρύσα Παϊδούση, περ. «Ερευνητές», εφημ. Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, 23/11/2002

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Ποια θέση έχει καταλάβει η τηλεόραση στη ζωή μας;
- 2 Ποιο κόσμο μάς παρουσιάζει η τηλεόραση και πώς πρέπει εμείς να τη χρησιμοποιούμε; Εσύ πόσο κριτικά βλέπεις τηλεόραση;

Κείμενο 2 [Όταν η τηλεόραση «το παίζει» σοβαρή]

[Ο Νιλ Πόστμαν, ένας από τους σκληρότερους επικριτές των ΜΜΕ, μιλάει στο Θ. Λάλα (απόσπασμα από τη συνέντευξη).]

- Εσείς βλέπετε τηλεόραση;
- Ναι, βέβαια.
- Εκείνη τη στιγμή νιώθετε να αποδέχεστε αυτό που σας δίνουν; Με άλλα λόγια, παγιδεύεστε κι εσείς από τη δύναμη του Μέσου;
- Παρακολουθώ πολύ τηλεόραση, κυρίως τα αθλητικά, παλιές ταινίες και ιδιαίτερα γεγονότα τα οποία συμβαίνουν και αξίζει τον κόπο να τα πα-

ρακολουθήσει κανείς. Όποτε όμως η τηλεόραση προσπαθεί να το παίξει σοβαρή, εγώ κάθε άλλο παρά στα σοβαρά την παίρνω. Διότι ξέρω ότι αυτό που κυρίως την αφορά, τουλάχιστον την αμερικανική, είναι να πουλήσει κοινό στους διαφημιστές. Αυτή είναι η βασική δουλειά της. Μια στις τόσες βέβαια δείχνουν και κάτι το οποίο είναι πραγματικά σημαντικό, μια δολοφονία, ένα σεισμό... Είναι καλή σ' αυτές τις περιπτώσεις, αλλά, όπως είπαμε, όλα αυτά δεν είναι πρωταρχικό της μέλημα. Από τη στιγμή που το γνωρίζει αυτό ένας τηλεθεατής όπως εγώ, μπορεί να παρακολουθεί άφοβα τηλεόραση, όμως σπάνια βλέπω ειδήσεις, διότι ακόμα και μέσα από αυτές οι τηλεάνθρωποι προσπαθούν να «πουλήσουν» τηλεθεατές στους διαφημιστές. Στο ίδιο κόλπο είναι και οι εφημερίδες: μόνο που αυτές «πουλάνε» αναγνώστες. Αν και οι εφημερίδες έχουν άλλη παράδοση. Γι' αυτό και ένα καλό ρεπορτάζ εφημερίδας το εμπιστεύομαι πολύ περισσότερο από τις ειδήσεις στην τηλεόραση.

εφημ. *ΤΟ ΒΗΜΑ*, 27/5/2001

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Ποιος είναι ο βασικός στόχος της τηλεόρασης σύμφωνα με το Νιλ Πόστμαν;
- 2 Σε ποια περίπτωση ο τηλεθεατής δεν κινδυνεύει να παγιδευτεί από τη δύναμη της τηλεόρασης;

Κείμενο 3 [Ο μικρότερος εκδότης εφημερίδας]

[Ο Ηλίας, που δεν έχει φύγει ποτέ από το χωριό του, είναι εκδότης της μικρής χειρόγραφης εφημερίδας *Ο Ψύλλος*, που τη στέλνει με το ταχυδρομείο σε σχολεία της περιοχής. Γι' αυτή του τη δραστηριότητα δέχεται τις κοροϊδίες των συγχωριανών του, μέχρι που τον ανακαλύπτει μια δημοσιογράφος αθηναϊκής εφημερίδας.]

«**Ν**α τος! Ο Ψύλλος! Ο Ηλίας!» φώναξαν όλοι μαζί βλέποντας τον Ηλία να μπαίνει στο καφενείο παρέα με το Γαλαξία.

«Ηλία, η δεσποινίς Ηλιοπούλου είναι δημοσιογράφος απ' την Αθήνα!» είπε ο πρόεδρος με επισημότητα.

«Το ξέρω» ήταν η ξερή απάντηση του Ηλία.

«Κύριε συνάδελφε... λείψατε τρεις μέρες απ' το χωριό. Θα 'χατε πάει για κάποιο ρεπορτάζ, φαντάζομαι...» αστειεύτηκε η Απριλιάνα τείνοντας το χέρι της προς το μέρος του.

Ο Ηλίας χαμογέλασε και της έδωσε διστακτικά το χέρι του.

«Σου μεταφέρω τους θερμούς χαιρετισμούς και τα συγχαρητήρια όλων των συντακτών της εφημερίδας στην οποία εργάζομαι. Ο Ψύλλος ήταν για όλους μας μια ευχάριστη έκπληξη. Επίσης, σου ανακοινώνω πως, σύμφωνα με έρευνα που κάναμε, είσαι ο μικρότερος εκδότης εφημερίδας στην Ελλάδα.

»Απ' τα στοιχεία που έχουμε, δεν έχει υπάρξει στην ιστορία του Τύπου, σε όλο τον κόσμο, μικρότερος εκδότης από σένα. Ο μεγάλος εφευρέτης Τόμας Έντισον έβγαλε τον *Εβδομαδιαίο Κήρυκα* μέσα στη σκευοφόρο ενός τρένου. Ξεκίνησε όμως σε λίγο μεγαλύτερη ηλικία απ' ό,τι εσύ...»

Όλοι οι χωρικοί άκουγαν εντυπωσιασμένοι. Ο Ηλίας είχε συγκινηθεί – ένας κόμπος τού έσφιγγε το λαιμό. Προσπάθησε να κρύψει τη συγκίνησή του και είπε:

«Όμως ο Έντισον σε ηλικία δώδεκα χρονών έβγαζε μια επαγγελματική εφημερίδα. Εγώ ούτε τυπογραφείο δεν έχω δει! Ο Ψύλλος δεν είναι εφημερίδα, είναι ένα όνειρο, είναι τα ταξίδια που θέλω να κάνω...»

«Ο Ψύλλος είναι η πιο αγνή εφημερίδα. Είναι η μαγεία!...» του 'πε η Απριλιάνα. Και, βγάζοντας δύο πακέτα από την τσάντα της, του τα πρόσφερε. «Είναι δώρα που σου προσφέρουν όλοι οι συντάκτες της εφημερίδας που εργάζομαι. Είναι συμβολικά: στίλο και δημοσιογραφικό χαρτί...»

Ο Ηλίας δεν μπόρεσε άλλο να κρύψει τη συγκίνησή του – ξέσπασε σ' ένα λυτρωτικό κλάμα.

Ερωτήσεις κατανόησης

- 1 Πώς αντιμετωπίζει η δημοσιογράφος το μικρό εκδότη; • Για την απάντησή σας, στηριχτείτε σε φράσεις του κειμένου.
- 2 Τι εννοεί ο Ηλίας όταν λέει: «Ο Ψύλλος δεν είναι εφημερίδα, είναι ένα όνειρο, είναι τα ταξίδια που θέλω να κάνω...»; • Εσείς έχετε αισθανθεί κάτι ανάλογο συμμετέχοντας στην έκδοση μιας εφημερίδας;

Κείμενο 4 [Τι είμαστε;]

Quino, *Μαφάλντα*, αρ. 12, μτφρ. Κατερίνα Χριστοδούλου, εκδ. Ars Longa, 1989

Ερώτηση κατανόησης

- Γιατί η Μαφάλντα θυμώνει και κλείνει την τηλεόραση και γιατί σε λίγο την ξανανοίγει;

B1

Οι αντωνυμίες

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις παρακάτω φράσεις στα κείμενα και βρείτε ποιες λέξεις αντικαθιστούν αυτές που υπογραμμίζονται:
  - Τα πρόσωπά της γίνονται δικά μας. (κειμ. 1)
  - Εκείνη τη στιγμή νιώθετε να αποδέχεστε αυτό που σας δίνουν; Με άλλα λόγια, παγιδεύεστε κι εσείς από τη δύναμη του Μέσου; (κειμ. 2)
2. Ποια συντακτική θέση έχουν οι αντωνυμίες στις παραπάνω προτάσεις;

Διαβάζω και γράφω

1. Θυμηθείτε τα είδη των αντωνυμιών διαβάζοντας το βιβλίο της γραμματικής.

2. Στο παρακάτω απόσπασμα υπογραμμίστε τις αντωνυμίες. • Έπειτα ξαναγράψτε τις φράσεις βάζοντας στη θέση των αντωνυμιών τις λέξεις που αυτές αντικαθιστούν. • Τι συμπεραίνετε για την αξία της χρήσης των αντωνυμιών στο λόγο μας;
- Εμείς, πιστοί απέναντί της, της αφιερώνουμε τουλάχιστον δύο ώρες τη μέρα, αφού τη θεωρούμε το σημαντικότερο μέσο ψυχαγωγίας. (κείμε. 1)
- .....
- .....
3. Σημειώστε τη συντακτική θέση των αντωνυμιών στις παρακάτω προτάσεις:
- Μήπως σας θυμίζει κάτι αυτό; (κείμε. 1)
- Τα πρόσωπά της γίνονται δικά μας. (κείμε. 1)

Μαθαίνω για τη σημασία και το συντακτικό ρόλο των αντωνυμιών

- ▶ **Αντωνυμίες**, όπως δείχνει και η ετυμολογία της λέξης, είναι οι λέξεις που χρησιμοποιούμε αντί για ονόματα (ουσιαστικά ή επίθετα).
- ▶ Οι περισσότερες ανήκουν στα κλιτά μέρη του λόγου και λειτουργούν στην πρόταση όπως και τα ονόματα: είναι υποκείμενα, αντικείμενα, κατηγορούμενα, επιθετικοί προσδιορισμοί, γενικές προσδιοριστικές ή συνοδεύουν προθέσεις.
- ▶ Έχουμε οχτώ είδη αντωνυμιών: **προσωπικές** (εμείς, το), **κτητικές** (δικά μας, μας), **αυτοπαθείς** (τον εαυτό μου), **οριστικές** (οι ίδιοι), **δεικτικές** (αυτό), **αναφορικές** (τα οποία, που), **ερωτηματικές** (ποιος), **αόριστες** (κάποιος).

B2

Οι προσωπικές αντωνυμίες

Ακούω και μιλώ

1. Εντοπίστε τις προσωπικές αντωνυμίες στις παρακάτω προτάσεις. • Ποιοι είναι δυνατοί και ποιοι αδύνατοι τύποι; • Ποια συντακτική θέση έχουν μέσα στην πρόταση; (Να θυμάστε ότι η προσωπική αντωνυμία αντικαθιστά μόνο ουσιαστικά, δεν μπαίνει σε θέση επιθέτων.)
  - Αυτό και μόνο το γεγονός δείχνει πόσο πολύ έχει εισβάλει στη ζωή μας μια οικιακή συσκευή, η οποία όχι μόνο μας ψυχαγωγεί, αλλά μας πληροφορεί, μας μαθαίνει, μας δείχνει πώς θα είμαστε στον αφρό των ημερών. (κείμε. 1)
  - Και, βγάζοντας δύο πακέτα από την τσάντα της, του τα πρόσφερε. (κείμε. 3)
  - Εσείς βλέπετε τηλεόραση; (κείμε. 2)
  - Εγώ ούτε τυπογραφείο δεν έχω δει! (κείμε. 3)
2. Διαβάστε τις δύο τελευταίες προτάσεις της πρώτης άσκησης χωρίς τις προσωπικές αντωνυμίες. • Ποια διαφορά έχουν οι νέες προτάσεις από τις προηγούμενες;
3. Με βάση όσα διαπιστώσατε στην προηγούμενη άσκηση, μπορείτε να πείτε πότε χρησιμοποιείται ο αδύνατος και πότε ο δυνατός τύπος της προσωπικής αντωνυμίας;
4. Διαβάστε τις προτάσεις και πείτε σε ποιες περιπτώσεις τα: *το, την, του, της* είναι άρθρα και σε ποιες αντωνυμίες. • Τι συνοδεύουν όταν είναι άρθρα; • Τι συνοδεύουν όταν είναι αντωνυμίες;
  - Κυρίως έχει αλλάξει η σχέση μας με αυτό το μέσο που οι ειδικοί το αποκαλούν το κατεξοχήν Μέσο Μαζικής Επικοινωνίας ή Ενημέρωσης. (κείμε. 1)
  - Ένας κόμπος τού έσφιγγε το λαιμό. Προσπάθησε να κρύψει τη συγκίνησή του. (κείμε. 3)
  - Εγώ κάθε άλλο παρά σοβαρά την παίρνω. (κείμε. 2)
  - Ο Ηλίας χαμογέλασε και της έδωσε διστακτικά το χέρι του. (κείμε. 3)

Διαβάζω και γράφω

1. Διαβάστε τις προτάσεις και σημειώστε δίπλα σε κάθε πρόταση γιατί χρησιμοποιήθηκε ο δυνατός τύπος της προσωπικής αντωνυμίας.
  - Με άλλα λόγια, παγιδεύστε κι **εσείς** από τη δύναμη του Μέσου; (κειίμ. 2) .....
  - Αυτοί οι καταραμένοι ξέρουν καλά ότι **εμείς** δεν το ξέρουμε. (κειίμ. 4) .....
  - Ας μετατρέψουμε αυτό το μαγικό κουτί σε εργαλείο γνώσης και γνωριμίας με τον Άλλο, τον Κόσμο έξω και γύρω από **εμάς**. (κειίμ. 1) .....
2. Υπογραμμίστε τους αδύνατους τύπους της προσωπικής αντωνυμίας. • Σημειώστε σε ποια από τις προτάσεις επαναλαμβάνει αυτό που έχει γραφεί προηγουμένως και σε ποια προαναγγέλλει αυτό που θα γραφεί παρακάτω.
  - Από τη στιγμή που το γνωρίζει αυτό ένας τηλεθεατής όπως εγώ, μπορεί να παρακολουθεί άφοβα τηλεόραση. (κειίμ. 2)
  - Γι' αυτό και ένα καλό ρεπορτάζ εφημερίδας το εμπιστεύομαι πολύ περισσότερο από τις ειδήσεις στην τηλεόραση. (κειίμ. 2)
  - Όποτε όμως η τηλεόραση προσπαθεί να το παίξει σοβαρή... (κειίμ. 2)

Μαθαίνω για τους δυνατούς και τους αδύνατους τύπους των προσωπικών αντωνυμιών

- ▶ Οι δυνατοί τύποι των προσωπικών αντωνυμιών συνηθίζονται:
  - α. Όταν βρίσκονται μόνοι τους στο λόγο: – Ποιον ρώτησες; – **Εσένα**.
  - β. Όταν θέλουμε να τονίσουμε κάτι: **Εσείς** βλέπετε τηλεόραση;
  - γ. Όταν θέλουμε να ξεχωρίσουμε κάτι από τα άλλα, να εκφράσουμε αντίθεση: Αυτοί οι καταραμένοι ξέρουν καλά ότι **εμείς** δεν το ξέρουμε.
  - δ. Συχνά όταν συνοδεύονται με προθέσεις: ... τον Κόσμο έξω και γύρω από **εμάς**.
 Διαφορετικά χρησιμοποιούμε τους αδύνατους τύπους που είναι και συχνότεροι.
- ▶ Πολλές φορές ένα όνομα που ειπώθηκε ξαναλέγεται με τον αντίστοιχο αδύνατο τύπο της τριτοπρόσωπης προσωπικής αντωνυμίας. Σ' αυτή την περίπτωση η αντωνυμία λέγεται **επαναληπτική**: ... αυτό το μέσο που οι ειδικοί **το** αποκαλούν... Όταν η αντωνυμία προαναγγέλλει κάτι που θα ειπωθεί αμέσως μετά, λέγεται **προληπτική**: Από τη στιγμή που **το** γνωρίζει αυτό ένας τηλεθεατής...

B3

Οι άλλες αντωνυμίες

Κείμενο 5 [Η τεχνική του αντιπερισπασμού στον τομέα της πληροφόρησης]

Οι ειδήσεις ποικίλης ύλης είναι ειδήσεις αντιπερισπασμού. Οι ταχυδακτυλουργοί έχουν μια βασική αρχή, η οποία συνίσταται στο να αποσπούν την προσοχή σε κάτι άλλο από αυτό που κάνουν. Ένα μέρος της συμβολικής δράσης της τηλεόρασης, για παράδειγμα στο επίπεδο της πληροφόρησης, συνίσταται στην απορρόφηση της προσοχής σε ειδήσεις οι οποίες από τη φύση τους ενδιαφέρουν όλο τον κόσμο, οι οποίες [...] δεν πρέπει, όπως λέγεται, να σοκάρουν κανέναν, με τις οποίες δε διακου-

βεύεται κάτι, οι οποίες δε διχάζουν, οι οποίες επιτυγχάνουν τη συναίνεση, οι οποίες ενδιαφέρουν όλο τον κόσμο αλλά με τρόπο τέτοιο ώστε να μη θίγουν τίποτε το σημαντικό. [...] Ki αν χρησιμοποιούνται τόσο πολύτιμα λεπτά για να ειπωθούν πράγματα τόσο ευτελή, είναι επειδή αυτά τα τόσο ευτελή είναι στην πραγματικότητα πολύ σημαντικά, εφόσον κατορθώνουν να αποκρύψουν πολύτιμα πράγματα.

Pierre Bourdieu, *Για την τηλεόραση*, μφρ. Αλεξάνδρα Σωτηρίου, Καίτη Διαμαντάκου, εκδ. Πατάκη, 1998

Ακούω και μιλώ

1. Στο κείμενο 3 εντοπίστε τις αντωνυμίες, πείτε σε ποιο είδος ανήκουν και βρείτε το συντακτικό ρόλο τριών από αυτές.
2. Ξαναδιαβάστε το απόσπασμα του κειμένου 5: *Ένα μέρος... τίποτε το σημαντικό* αντικαθιστώντας την αντωνυμία *ο οποίος, η οποία, το οποίο* με το *που*. • Σε ποια περίπτωση δεν μπορείτε να κάνετε την αντικατάσταση;

Διαβάζω και γράφω

1. Στο κείμενο 5 υπογραμμίστε τις αντωνυμίες που ανήκουν στα παρακάτω είδη και κατατάξτε τες στον πίνακα:

Κτητικές	Δεικτικές	Αναφορικές	Αόριστες

2. Οι αναφορικές αντωνυμίες εισάγουν αναφορικές προτάσεις. Στο κείμενο 5 βρείτε και υπογραμμίστε προτάσεις που εισάγονται με αναφορικές αντωνυμίες. • Βάλτε σε κύκλο τη λέξη στην οποία αναφέρεται καθεμία από αυτές τις αντωνυμίες.
3. Γράψτε μερικές προτάσεις για τις εφημερίδες ή τα περιοδικά που διαβάζετε χρησιμοποιώντας την αντωνυμία *ο οποίος, η οποία, το οποίο*. Ο διπλανός σας να αντικαταστήσει όσες από αυτές τις αντωνυμίες μπορεί με το αναφορικό *που*.

Μαθαίνω για τις άλλες αντωνυμίες

- ▶ Η αόριστη αντωνυμία **ένας, μία, ένα** αντικαθιστά ουσιαστικά και είναι μόνη της στην πρόταση.
→ π.χ. *Ο ένας έπαιρνε τη συνέντευξη και ο άλλος τραβούσε φωτογραφίες.*
Δεν πρέπει να συγχέεται με το αόριστο άρθρο που συνοδεύει ουσιαστικά και με το αριθμητικό που αντιδιαστέλλει τη μονάδα με τα πολλά.
- ▶ Η αναφορική αντωνυμία **ο οποίος, η οποία, το οποίο** συχνά αντικαθίσταται από το αναφορικό **που**. Όταν όμως συνοδεύει πρόθεση, δεν μπορεί να αντικατασταθεί.

4. Βάλτε ένα ✓ στο σωστό χαρακτηρισμό για κάθε φράση:

– αξίζει τον κόπο:	άρθρο	☐	αντωνυμία	☐
– να το παίξει σοβαρή:	άρθρο	☐	αντωνυμία	☐
– μία στις τόσες:	αντωνυμία	☐	αριθμητικό	☐
– η βασική δουλειά της :	προσωπική	☐	κτητική	☐
– Να τος !:	αντωνυμία	☐	άρθρο	☐
– ένας τηλεθεατής όπως εγώ:	αντωνυμία	☐	άρθρο	☐
– σας δίνουν:	προσωπική	☐	κτητική	☐

Κείμενο 6 [Πολίτικη κουζίνα]

2003 (Έγχρ.) 108΄

Ελληνική ταινία σε σκηνοθεσία Τάσου Μπουλμέτη, με τους: Γιώργο Χωραφά, Ιεροκλή Μιχαηλίδη, Στέλιο Μάινα, Ρένια Λουιζίδου, Ταμέρ Καραντάλ, Τάσο Μπαυτή. Ο Φάνης, Πολίτης στην καταγωγή και αστροφυσικός στο επάγγελμα, ξαναγυρίζει στην Πόλη ύστερα από τριάντα χρόνια, για να δει τον άρρωστο παππού του. Το ταξίδι δίνει την αφορμή για αναδρομή στο παρελθόν, όταν ως παιδί στην Πόλη μάθαινε τα μυστικά της μαγειρικής από τον παππού του και ζούσε τον πρώτο έρωτα με τη μικρή Σαϊμέ. Μνήμες από την Πόλη, χιούμορ, συγκίνηση, γαστρονομία και φιλοσοφία της ζωής. Εντυπωσιακή παραγωγή, με πολύ καλές ερμηνείες, ιδιαίτερα από τον Ιεροκλή Μιχαηλίδη.

περ. Αθηνόραμα, Οκτώβριος 2003

Κείμενο 7 [Ψάχνοντας το Νέμο]

2003 (Έγχρ.) 104΄

Αμερικανική ταινία σε σκηνοθεσία Άντριου Στάντον. Ο Νέμο, ένα τροπικό ψαράκι, ξεφεύγει από τον υπερπροστατευτικό πατέρα του για να καταλήξει στο ενυδρείο ενός οδοντίατρου. Ο πατέρας του, παρέα με την Ντόρι, ένα ψάρι με κενά μνήμης, διασχίζει όλο τον ωκεανό προς αναζήτησή του. Η ωραιότερη ψηφιακή ταινία της συνεργασίας Pixar και Ντίσνεϊ.

περ. Αθηνόραμα, Οκτώβριος 2003

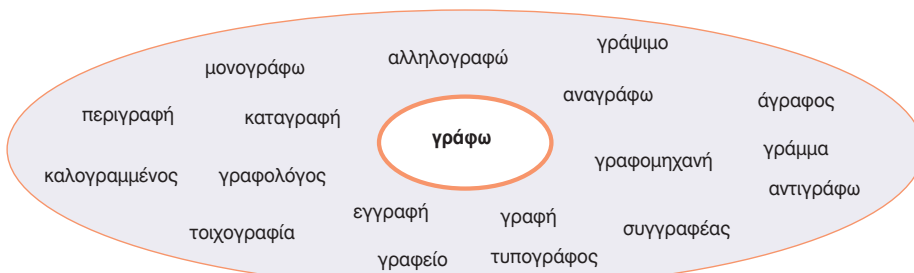

Ακούω και μιλώ

1. Βρείτε τις λέξεις *σκηνοθεσία*, *αστροφυσικός* (κείμενο 6) και *υπερπροστατευτικός* (κείμενο 7). • Ποια είναι τα συνθετικά της καθεμιάς; • Μπορείτε να σκεφτείτε και άλλες λέξεις που να περιέχουν ένα από αυτά τα συνθετικά;
2. Εντοπίστε τη λέξη *ψαράκι* στο κείμενο 7. • Βρείτε στο ίδιο κείμενο τη λέξη από την οποία παράγεται η λέξη αυτή. • Με ποιον τρόπο παράγεται; • Ξέρετε άλλες λέξεις που σχηματίζονται από τη λέξη αυτή;

Μαθαίνω για τις **ετυμολογικές οικογένειες λέξεων**

- ▶ Οι λέξεις που σχηματίστηκαν από την ίδια απλή λέξη είτε με παραγωγή είτε με σύνθεση ανήκουν στην ίδια **οικογένεια** λέξεων και λέγονται **συγγενικές**.

Διαβάζω και γράφω

Στα παραπάνω κείμενα υπάρχουν οι λέξεις *χρόνια*, *ζωής* (κείμ. 6), και *ωκεανός* (κείμ. 7). Ψάξτε στο λεξικό σας και στα βιβλία σας να βρείτε παράγωγες και σύνθετες λέξεις που σχηματίζονται από αυτές τις απλές λέξεις.

Οργανώστε τες σε τρεις ομάδες: η μία ομάδα να περιλαμβάνει τις παράγωγες, η δεύτερη τις σύνθετες που χρησιμοποιούν την καθεμία από αυτές τις λέξεις ως πρώτο συνθετικό και η τρίτη ομάδα τις σύνθετες που τις χρησιμοποιούν ως δεύτερο συνθετικό (δείτε το παράδειγμα).

	παράγωγες	ως α' συνθετικό	ως β' συνθετικό
χρόνος	χρονικός	χρονολογία	δύχρονος
ζωή			
ωκεανός			

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟ

1. Συγκεντρώστε από τα τρία πρώτα κείμενα λέξεις που αναφέρονται στην τηλεόραση και στις εφημερίδες και χωρίστε τες σε δύο ομάδες, μία για την τηλεόραση και μία για τον Τύπο.

Τηλεόραση	Τύπος

2. Στον προηγούμενο πίνακα εντάξτε και τις επόμενες λέξεις. (Πολλές από αυτές ταιριάζουν και στις δύο στήλες.)

αγγελία, συνέντευξη, άρθρο, τηλεπαρουσιαστής, περιοδικό, ρεπόρτερ, εκπομπή, ανταποκριτής, συνδρομητής, χρονογράφημα, στήλη, εικονολήπτης, κυκλοφορία, ελευθεροτυπία, πρωτοσέλιδο

3. Από το κείμενο 2 του Τετραδίου Εργασιών συγκεντρώστε όσες λέξεις αναφέρονται στο διαδίκτυο. Έπειτα προσθέστε και όσες άλλες εσείς γνωρίζετε.

.....
 .....
 .....

4. Σχηματίστε στην τάξη έναν κατάλογο με ξένες λέξεις που δεν έχουν ενταχθεί στο κλητικό σύστημα της Ελληνικής και αναφέρονται στα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (π.χ. ρεπόρτερ).

Κείμενο 8 [Στατιστικός πίνακας αναγνωστών εφημερίδων στην Ελλάδα]

Ένας στους δύο Έλληνες διαβάζει τακτικά τουλάχιστον μία εφημερίδα, με χαμηλότερη επίδοση αναγνωσιμότητας εκείνη των νεότερων (45,4%) και υψηλότερη εκείνη των πολιτών ανάμεσα στα πρώτα και στα δεύτερα -άντα (62,3%).

Αυτά είναι μερικά από τα συμπεράσματα της πανελλαδικής έρευνας αναγνωσιμότητας «Bari Report» από τις 13 Οκτωβρίου ως τις 21 Δεκεμβρίου του 2003 και από τις 5 Ιανουαρίου ως την 1η Φεβρουαρίου του 2004.

Το 54,6% του πληθυσμού διαβάζει σε τακτική βάση τουλάχιστον μία εφημερίδα.

Το χαμηλότερο ποσοστό αναγνωστών συναντούμε στις ηλικίες 13 έως 17 ετών (45,4%) και ακολουθούν οι γηραιότεροι, 55 έως 70 ετών (47,2%). Το καλύτερο ποσοστό έχουν οι μεταξύ των 35 και των 44 ετών (62,3%), ενώ καλοί φίλοι της έντυπης ενημέρωσης είναι και όσοι βρίσκονται στα 25 έως τα 34 έτη (59,6%).

Όσοι έχουν ανώτερη μόρφωση διαβάζουν τουλάχιστον μία εφημερίδα (72,3%) και ακολουθούν οι πολίτες με μέση μόρφωση (58%) και με κατώτερη (37,6%).

Τακτικότεροι και πιστότεροι αναγνώστες αναδεικνύονται οι άντρες (63,5%) αφήνοντας πολύ πίσω τις γυναίκες με ποσοστό 46%.

Τουλάχιστον μία εφημερίδα διαβάζουν αρκετοί Αθηναίοι (62,9%), όπως και Θεσσαλονικείς (57%). Στα αστικά κέντρα άνω των 50.000 χιλιάδων κατοίκων μειώνεται κάπως το ποσοστό (54,6%), όπως και στα λοιπά αστικά (51,7%). Το χαμηλότερο ποσοστό καταγράφεται στις ημιαστικές περιοχές (40,7%).

Χρήστος Ξανθάκης, «Ποσοστό του πληθυσμού που διαβάζει τουλάχιστον μία εφημερίδα», εφημ. ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 28/3/04

Ακούω και μιλώ

1. Πληροφορήστε τους συμμαθητές σας αφού προσέξετε ιδιαίτερα τα ιστογράμματα: Ποιες ηλικίες Ελλήνων διαβάζουν περισσότερο εφημερίδες; • Υπάρχουν διαφορές στην ανάγνωση εφημερίδων ανάλογα με το επίπεδο μόρφωσης;
2. Πληροφορήστε έναν άνθρωπο μεγαλύτερης ηλικίας (τους γονείς σας ή συγγενικό σας πρόσωπο) πώς μπορεί να ενημερωθεί από το διαδίκτυο (μέσω μιας δικτυακής πύλης) ή να ακούσει ραδιόφωνο μέσω του διαδικτύου.

Διαβάζω και γράφω

1. Το χαμηλότερο ποσοστό αναγνωστών συναντούμε στις ηλικίες 13 έως 17 ετών. Υποθέστε ότι σας ζητούν με βάση τις γνώσεις και την εμπειρία σας να γράψετε ένα σύντομο άρθρο για τη σχολική εφημερίδα (2-3 παραγράφους) στο οποίο θα δικαιολογείτε το γεγονός ότι οι νέοι αυτής της ηλικίας δε διαβάζουν εφημερίδες.
  - Αναζητήστε υλικό σε διάφορους τομείς.

π.χ. _ → Σχολείο
 → Μ.Μ.Ε. – τηλεόραση

- Οργανώστε το υλικό σας σε παραγράφους με θεματική πρόταση, λεπτομέρειες (αιτιολόγηση, παραδείγματα) και κατακλείδα.
2. Συμμετέχετε σε μια συζήτηση στην οποία εσείς και οι συμμαθητές σας κατηγορείτε συνεχώς την ελληνική τηλεόραση για τα προγράμματά της. Αποφασίζετε να γράψετε ως συμβούλιο της τάξης μια επιστολή διαμαρτυρίας προς τους διευθυντές των σημαντικότερων τηλεοπτικών σταθμών.

Η επιστολή μπορεί να έχει την εξής μορφή:

Πρόλογος	→ Προσφώνηση → Λόγος αποστολής της επιστολής
Κύριο θέμα	→ Περιγραφή της κατάστασης στα δελτία ειδήσεων, παραδείγματα → Περιγραφή της κατάστασης σε άλλα είδη εκπομπών (π.χ. ριάλιτι)
Επίλογος	→ Ενδεικτικές προτάσεις για βελτίωση – αλλαγή των προγραμμάτων → Επιφώνηση

Προσοχή: Το ύφος του κειμένου πρέπει να διαμορφωθεί με τέτοιο τρόπο (επιλογή κατάλληλων λέξεων, χρήση της στίξης κτλ.) ώστε να φαίνεται η διαμαρτυρία σας.

Διαθεματική εργασία

«Το γεγονός της εβδομάδας για τη χώρα μας»

- ▶ Συζητήστε ποιο θεωρείτε το σημαντικότερο γεγονός και αιτιολογήστε την επιλογή σας. Στη συνέχεια να συνεργαστείτε για τη συγκέντρωση ενημερωτικού υλικού από διάφορες πηγές:
  1. Κείμενα (ρεπορτάζ, άρθρα) από τις ημερήσιες και εβδομαδιαίες εφημερίδες
  2. Σκίτσα και σατιρικά σχόλια από εφημερίδες ή περιοδικά (ένθετα σε εφημερίδες)
  3. Φωτογραφικό και άλλο οπτικοακουστικό υλικό από το διαδίκτυο
  4. Αποσπάσματα από τις τηλεοπτικές ειδήσεις ή εκπομπές
  5. Αποσπάσματα από ραδιοφωνικές εκπομπές.
- ▶ Συγκρίνετε τον τρόπο παρουσίασης του γεγονότος και να επιλέξετε το μέσο που, κατά τη γνώμη σας, έχει τη μεγαλύτερη αξιοπιστία σήμερα.

Χρήσιμες ηλεκτρονικές διευθύνσεις

1. Ηλεκτρονικές διευθύνσεις των ελληνικών εφημερίδων
π.χ. www.enet.gr – ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
www.kathimerini.gr – Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
2. Ηλεκτρονικές διευθύνσεις ξένων εφημερίδων
π.χ. www.nytimes.com – New York Times
www.liberation.com – Liberation
ή από μηχανή αναζήτησης:
www.onlinenewspapers.com
3. Διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία
π.χ. www.apa.gr – Αθηναϊκό πρακτορείο ειδήσεων
www.reuters.com – Πρακτορείο Ρόιτερς
4. Ελληνικά και διεθνή τηλεοπτικά δίκτυα
π.χ. www.ert.gr – ΕΡΤ
π.χ. www.bbc.co.uk – BBC

ΑΣ ΘΥΜΗΘΟΥΜΕ ΤΙ ΜΑΘΑΜΕ Σ' ΑΥΤΗ ΤΗΝ ΕΝΟΤΗΤΑ

- ▶ Οι αντωνυμίες λειτουργούν μέσα σε μια πρόταση ως:
.....,
.....
- ▶ Δικαιολογήστε τη χρήση των δυνατών τύπων της προσωπικής αντωνυμίας στις παρακάτω προτάσεις:
  - α. – Ποιον συνάντησε ο πατέρας μου; – Εμένα.
  - β. Εσείς αγαπάτε τον κινηματογράφο;
  - γ. Εσείς το γνωρίζετε, αλλά εμάς δε μας πληροφόρησε κανείς.
  - δ. Συνήθισε από εμάς να ακούει ραδιόφωνο.
- ▶ Οικογένεια λέξεων αποτελούν οι λέξεις που .....